

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο Νικόμαχος, στον οποίο αναφέρεται το κείμενο από τον λόγο του Λυσία, είχε αναλάβει την αναγραφή των νόμων στις δημόσιες στήλες, ήταν δηλαδή ένας από τους δημόσιους γραμματείς. Ο Λυσίας επιχειρεί να πείσει τους δικαστές ότι πρέπει να καταδικαστεί ο Νικόμαχος, ο οποίος κατηγορείται για απάτη κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Ο ρήτορας, με τα επιχειρήματά του στο συγκεκριμένο κείμενο, επικεντρώνει την προσοχή των δικαστών στο ποιόν των συνηγόρων και των πολιτικών φίλων του Νικόμαχου που θα προσπαθήσουν να τον υπερασπιστούν και προτρέπει το δικαστήριο να μην εξαπατηθεί και τον αθωώσει, αλλά, τηρώντας τις νόμιμες διαδικασίες, να τιμωρήσει στο πρόσωπο του Νικόμαχου όλους αυτούς που παραβιάζουν τους νόμους.

Λυσίου, Κατὰ Νικομάχου, 31-33

Παρεσκευασμένοι [γὰρ] τινές εἰσι καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν τὰ τῆς πόλεως πραττόντων δεῖσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ· ὧν ἐγὼ ἡγοῦμαι ἐνίοις προσήκειν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῖς πεπραγμένων ἀπολογεῖσθαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς ἀδικοῦντας σῶζειν προαιρεῖσθαι. Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, ὧ ἄνδρες δικασταί, εἰ τούτου μὲν ἐνὸς ὄντος καὶ οὐδὲν ὑπὸ τῆς πόλεως ἡδικομένου οὐκ ἐπεχείρησαν δεῖσθαι ὡς χρὴ παύσασθαι εἰς ὑμᾶς ἐξαμαρτάνοντα, ὑμᾶς δὲ τοσοῦτους ὄντας καὶ ἡδικομένους ὑπὸ τούτου πείθειν ζητήσουσιν ὡς οὐ χρὴ δίκην παρ’ αὐτοῦ λαμβάνειν. Χρὴ τοίνυν, ὥσπερ καὶ τούτους ὁρᾶτε προθύμως σῶζοντας τοὺς φίλους, οὕτως καὶ ὑμᾶς τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι, εὖ εἰδότας ὅτι τούτοις πρώτοις ἄνδρες ἀμείνους δόξετε εἶναι, ἐὰν παρὰ τῶν ἀδικούντων δίκην λαμβάνητε.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

«Παρεσκευασμένοι τινές εἰσι καὶ τῶν φίλων καὶ τῶν τὰ τῆς πόλεως πραττόντων δεῖσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ»:

πράττω τὰ τῆς πόλεως = πολιτεύομαι, ασχολούμαι με τα κοινά

δέομαί τινος ὑπὲρ τινος = παρακαλώ κάποιον για χάρη άλλου,

Το ρήμα «δέομαι» όταν χρησιμοποιείται σε δικανικούς λόγους έχει την εξής έννοια: «ικετεύω τους δικαστές για να υπερασπιστώ έναν κατηγορούμενο».

«ὧν ἐγὼ ἡγοῦμαι ἐνίοις προσήκειν»:

ἐνιοι, -αι, -οι = μερικοί, κάποιοι

«ἢ τοὺς ἀδικοῦντας σῶζειν προαιρεῖσθαι»

προαιροῦμαι + απαρέμφατο = προτιμώ να, σκοπεύω να, επιδιώκω να

«εἰ τούτου μὲν ἐνὸς ὄντος καὶ οὐδὲν ὑπὸ τῆς πόλεως ἡδικομένου οὐκ ἐπεχείρησαν δεῖσθαι (ενν. τούτο), ὡς χρὴ παύσασθαι»:

δέομαί τινός τι = παρακαλώ κάποιον για κάτι

(«...ὡς χρὴ παύσασθαι»: σε άλλες εκδόσεις παραλείπεται το «ὡς χρὴ», οπότε η σύνταξη γίνεται με το απαρέμφατο «παύσασθαι»).

«ὑμᾶς δὲ τοσοῦτους ὄντας καὶ ἡδικομένους ὑπὸ τούτου πείθειν ζητήσουσιν, ὡς οὐ χρὴ δίκην παρ’ αὐτοῦ λαμβάνειν»:

ζητῶ + τελικό απαρέμφατο = ζητώ να

ζητῶ τινά/τι = αναζητώ κάποιον/κάτι

(σε άλλες εκδόσεις αποδίδουν το σημείο: «...ὑπὸ τούτου αἰτήσουσιν ὡς οὐ χρὴ δίκην παρ’ αὐτοῦ λαμβάνειν»)

«χρὴ τοίνυν οὕτως καὶ ὑμᾶς τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖσθαι, εὖ εἰδότας»:

τιμωροῦμαι τινά = τιμωρώ, εκδικούμαι κάποιον

τιμωροῦμαι τινά τινος = τιμωρώ κάποιον εκδικούμενος για κάποιο παράπτωμα.

τιμωρῶ ἢ τιμωροῦμαι τινί = βοηθώ, υπερασπίζω κάποιον.

«ὡς οὐ χρὴ δίκην παρ’ αὐτοῦ λαμβάνειν»

«ἐὰν παρὰ τῶν ἀδικούντων δίκην λαμβάνητε»:

δίκην λαμβάνω παρὰ τινος = τιμωρώ κάποιον, παίρνω εκδίκηση από κάποιον

δίκην δίδωμι τινί/ ὑπὸ τινος = τιμωρούμαι από κάποιον

δίκην δίδωμι = δικάζομαι

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Έχουν προετοιμαστεί [βέβαια] κάποιοι και από τους φίλους (του) και από αυτούς που ασχολούνται με τις υποθέσεις της πόλης να (σας) παρακαλέσουν για χάρη του· εγώ νομίζω ότι σε μερικούς από αυτούς αρμόζει πολύ περισσότερο να απολογούνται για τις πράξεις τους παρά να επιχειρούν να σώζουν αυτούς που διαπράττουν αδικήματα. Λοιπόν μου φαίνεται ότι είναι φοβερό, άνδρες δικαστές, αφενός που δεν προσπάθησαν να παρακαλέσουν αυτόν που είναι ένας και που δεν έχει αδικηθεί καθόλου από την πόλη, (αυτό), πως πρέπει δηλαδή να πάψει να σας βλάπτει, αφετέρου (που)

εσάς που είστε τόσοι πολλοί και έχετε αδικηθεί από αυτόν, θα επιζητήσουν να σας πείσουν πως δεν πρέπει να τον τιμωρήσετε. Πρέπει λοιπόν, όπως ακριβώς βλέπετε και αυτούς πρόθυμα να επιχειρούν να σώζουν τους φίλους, έτσι και εσείς να τιμωρείτε τους εχθρούς, γνωρίζοντας (ή, επειδή γνωρίζετε) καλά ότι σ' αυτούς πρώτα θα φανείτε ότι είστε άνδρες ηθικότεροι, αν τιμωρείτε αυτούς που διαπράττουν αδικίες.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

ΜΕΣΟΣ ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ ΣΥΜΦΩΝΟΛΗΚΤΩΝ ΡΗΜΑΤΩΝ

<p>ΑΦΩΝΟΛΗΚΤΑ</p>	<p>Τα αφωνόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό συμβαίνουν τα κανονικά πάθη του χαρακτήρα εμπρός από τις καταλήξεις. Έτσι προκύπτει:</p> <table border="1" data-bbox="526 740 1532 1210"> <thead> <tr> <th></th> <th>παρακείμενος</th> <th>υπερσυντέλικος</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>ουρανικόληκτα</td> <td>κ, γ, χ + -μαι = -γμαι</td> <td>κ, γ, χ + -μην = -γμην</td> </tr> <tr> <td>χειλικόληκτα</td> <td>π, β, φ + -μαι = -μμαι</td> <td>π, β, φ + -μην = -μμην</td> </tr> <tr> <td>οδοντικόληκτα</td> <td>τ, δ, θ + -μαι = -σμαι</td> <td>τ, δ, θ + -μην = -σμην</td> </tr> </tbody> </table>			παρακείμενος	υπερσυντέλικος	ουρανικόληκτα	κ, γ, χ + -μαι = -γμαι	κ, γ, χ + -μην = -γμην	χειλικόληκτα	π, β, φ + -μαι = -μμαι	π, β, φ + -μην = -μμην	οδοντικόληκτα	τ, δ, θ + -μαι = -σμαι	τ, δ, θ + -μην = -σμην
	παρακείμενος	υπερσυντέλικος												
ουρανικόληκτα	κ, γ, χ + -μαι = -γμαι	κ, γ, χ + -μην = -γμην												
χειλικόληκτα	π, β, φ + -μαι = -μμαι	π, β, φ + -μην = -μμην												
οδοντικόληκτα	τ, δ, θ + -μαι = -σμαι	τ, δ, θ + -μην = -σμην												
<p>ΗΜΙΦΩΝΟΛΗΚΤΑ</p>	<table border="1" data-bbox="526 1257 1789 2032"> <tr> <td data-bbox="526 1257 779 1649"> <p>ενρινόληκτα</p> </td> <td data-bbox="779 1257 1789 1649"> <p>Τα ενρινόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό ο ρηματικός χαρακτήρας -ν- είτε αφομοιώνεται είτε τρέπεται σε -σ-. Έτσι προκύπτει:</p> <p>ὄξύνομαι → ὄξυμμαι, ὠξύμμη φαίνομαι → πέφασμαι, ἐπεφάσμη</p> </td> </tr> <tr> <td data-bbox="526 1649 779 2032"> <p>υγρόληκτα</p> </td> <td data-bbox="779 1649 1789 2032"> <p>Τα υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό οι ρηματικοί χαρακτήρες -λ-, -ρ- μένουν αμετάβλητοι. Έτσι προκύπτει:</p> <p>ἀγγέλλομαι → ἡγγελμαι, ἡγγέλμη καθαίρομαι → κεκάθαρμαι</p> </td> </tr> </table>		<p>ενρινόληκτα</p>	<p>Τα ενρινόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό ο ρηματικός χαρακτήρας -ν- είτε αφομοιώνεται είτε τρέπεται σε -σ-. Έτσι προκύπτει:</p> <p>ὄξύνομαι → ὄξυμμαι, ὠξύμμη φαίνομαι → πέφασμαι, ἐπεφάσμη</p>	<p>υγρόληκτα</p>	<p>Τα υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό οι ρηματικοί χαρακτήρες -λ-, -ρ- μένουν αμετάβλητοι. Έτσι προκύπτει:</p> <p>ἀγγέλλομαι → ἡγγελμαι, ἡγγέλμη καθαίρομαι → κεκάθαρμαι</p>								
<p>ενρινόληκτα</p>	<p>Τα ενρινόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό ο ρηματικός χαρακτήρας -ν- είτε αφομοιώνεται είτε τρέπεται σε -σ-. Έτσι προκύπτει:</p> <p>ὄξύνομαι → ὄξυμμαι, ὠξύμμη φαίνομαι → πέφασμαι, ἐπεφάσμη</p>													
<p>υγρόληκτα</p>	<p>Τα υγρόληκτα ρήματα σχηματίζουν τον παρακείμενο και τον υπερσυντέλικο της μέσης φωνής με τις καταλήξεις -μαι, -σαι, -ται, αλλά κατά τον σχηματισμό οι ρηματικοί χαρακτήρες -λ-, -ρ- μένουν αμετάβλητοι. Έτσι προκύπτει:</p> <p>ἀγγέλλομαι → ἡγγελμαι, ἡγγέλμη καθαίρομαι → κεκάθαρμαι</p>													

Για τη μελέτη του φαινομένου βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα στη Γραμματική: [Ρήματα - Ο παρακείμενος και υπερσυντέλικος μέσης φωνής των αφωνόληκτων και ενρινόληκτων ρημάτων](#)

ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΑ ΕΠΙΘΕΤΑ

Τα αριθμητικά επίθετα διακρίνονται σε απόλυτα (εἷς, μία, ἕν, δύο, τρεῖς, τρία κ.λπ.), τακτικά (πρῶτος, -η, -ον, δεύτερος, -α, -ον, τριακοστός, -ή, -όν), χρονικά (δευτεραίος, ἄ, -ον, τριταῖος, ἄ, -ον), πολλαπλασιαστικά (ἄπλοῦς, -ῆ, -οῦν, διπλοῦς, -ῆ, -οῦν, τριπλοῦς, -ῆ, -οῦν) και αναλογικά (διπλάσιος, -α, -ον, τριπλάσιος, -α, -ον).

Για τη μελέτη του φαινομένου βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα στη Γραμματική: [Επίθετα - Αριθμητικά επίθετα](#)

ΜΟΝΟΣΥΛΛΑΒΑ ΣΥΝΗΡΗΜΕΝΑ ΡΗΜΑΤΑ ΣΕ -έω -ῶ

Τέτοια ρήματα είναι τα: δέω (= στερούμαι, έχω ανάγκη), δέω (= δένω), ζέω (= βράζω), ξέω (= ξύνω), θέω (= τρέχω), νέω (= κολυμπώ), πλέω, πνέω (= φυσώ), ρέω (χύνομαι, τρέχω), χέω (= χύνω).

Τα ρήματα σε -έω με μονοσύλλαβο θέμα συναιρούνται μόνο όταν μετά τον χαρακτήρα -ε- ακολουθεί άλλο -ε ή -ει.

π.χ. πλέω, πλεῖς, πλεῖ κ.λπ.

δέω (= στερούμαι, έχω ανάγκη), δεῖς, δεῖ, δέομεν κ.λπ.

δέομαι (= έχω ανάγκη, παρακαλώ), δέει (παραμένει ασυναίρετο) ή δέη, δεῖται, δεόμεθα, κ.λπ.

Παρατήρηση:

Το ρήμα δέω - δῶ (= δένω) συναιρείται σε όλους τους τύπους π.χ. δῶ, δεῖς, δεῖ, δοῦμεν κ.λπ.

Επίσης το ρήμα εἰσ-φρέ-ω (= αφήνω κάτι να μπει· αμετάβ. = μπαίνω, εισχωρώ) συναιρείται συνήθως σε όλα τα πρόσωπα: εἰσφροῦμεν, εἰσεφροῦμεν κ.λπ.

Για τη μελέτη του φαινομένου βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα στη Γραμματική: [Ρήματα - Τα ρήματα πλέω, πνέω, ῥέω, δέομαι](#)

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ ΡΗΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

- ἀπολογεῖσθαι: απαρέμφατο ενεστώτα του ρήματος «ἀπολογέομαι -οῦμαι».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	
ἀπολογέομαι -οῦμαι	
ἀπελογούμην	
ἀπολογήσομαι	
ἀπελογησάμην - ἀπελογήθην	
ἀπολελόγημαι	
ἀπελελογήμην	

- προαιρέεσθαι: απαρέμφατο ενεστώτα μέσης φωνής του ρήματος «προαιρέω -ῶ».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	
προαιρέω -ῶ	προαιρούμαι
προήρουν	προηρούμην
προαιρήσω	προαιρήσομαι - προαιρεθήσομαι
προεῖλον	προειλόμην - προηρέθην
προήρηκα	προήρημαι
προηρήκειν	προηρήμην

- ἐπιχειρήσαν: γ' πληθυντικό οριστικής αορίστου ενεργητικής φωνής του ρήματος «ἐπιχειρέω -ῶ».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

ἐπιχειρέω -ῶ
ἐπεχειροῦν
ἐπιχειρήσω
ἐπεχειρήσα
ἐπικεχειρήκα
-

- παύσασθαι: απαρέμφατο αορίστου μέσης φωνής του ρήματος «παύω».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	
παύω	παύομαι
ἔπαυον	ἐπαύομην
παύσω	παύσομαι - παυσθήσομαι - παυθήσομαι
ἔπαυσα	ἐπαυσάμην - ἐπαύσθην - ἐπαύθην
πέπαυκα	πέπαυμαι
-	ἐπεπαύμην

- ἐξαμαρτάνοντα: αιτιατική ενικού αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος «ἐξαμαρτάνω».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ
ἐξαμαρτάνω
ἐξημάρτανον
ἐξαμαρτήσομαι (ἐξαμαρτήσω)
ἐξημάρτησα - ἐξήμαρτον
ἐξημάρτηκα
ἐξημαρτήκειν

Το ρήμα απαντάται συνήθως σε γ' ενικό πρόσωπο στη μέση φωνή.

- εἰδότης: αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους της μετοχής ενεστώτα του ρήματος «οἶδα».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ

οἶδα
ἤδειν - ἤδη
εἶσομαι - εἰδήσω
ἔγνων
ἔγνωκα
ἐγνώκειν

- λαμβάνητε: β' πληθυντικό υποτακτικής ενεστώτα ενεργητικής φωνής του ρήματος «λαμβάνω».

ΑΡΧΙΚΟΙ ΧΡΟΝΟΙ	
λαμβάνω	λαμβάνομαι
ἐλάμβανον	ἐλαμβανόμεν
λήψομαι	ληφθήσομαι
ἔλαβον	ἐλαβόμεν - ἐλήφθην
εἴληφα	εἴλημμαι
εἰλήφειν	εἰλήμμεν

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

Α. ΑΝΑΦΟΡΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Αναφορικές ονοματικές προτάσεις		
ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΩΣ
αναφορικές αντωνυμίες	<p>όταν είναι προτάσεις κρίσεως με:</p> <ul style="list-style-type: none"> • οριστική • δυνητική οριστική • δυνητική ευκτική • ευκτική πλαγίου λόγου <p>όταν είναι προτάσεις επιθυμίας με:</p> <ul style="list-style-type: none"> • υποτακτική • ευχετική ευκτική • προστακτική • ευκτική πλαγίου λόγου 	<ul style="list-style-type: none"> • υποκείμενο • αντικείμενο • κατηγορούμενο • ομοιόπτωτος προσδιορισμός • ετερόπτωτος προσδιορισμός • προθετικό σύνολο

Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις

ΕΙΔΟΣ	ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΩΣ
αναφορικές επιρρηματικές	αναφορικά επιρρήματα	όπως οι αναφορικές ονοματικές προτάσεις	επιρρηματικός προσδιορισμός του τρόπου ή του τόπου
αναφορικές με επιρρηματική σημασία (ή μεικτές) <ul style="list-style-type: none"> αναφορικές τελικές αναφορικές αιτιολογικές αναφορικές συμπερασματικές αναφορικές υποθετικές 	κυρίως με αναφορικές αντωνυμίες	όπως οι αντίστοιχες επιρρηματικές προτάσεις	επιρρηματικός προσδιορισμός: <ul style="list-style-type: none"> του σκοπού της αιτίας του συμπεράσματος της προϋπόθεσης

Αναφορικές παραβολικές (η παρομοιαστικές) προτάσεις			
ΕΚΦΡΑΖΟΥΝ>	ΕΙΣΑΓΟΝΤΑΙ ΜΕ	ΕΚΦΕΡΟΝΤΑΙ	ΛΕΙΤΟΥΡΓΟΥΝ ΩΣ
ποσό, ποιόν, τρόπο	αναφορικές αντωνυμίες και αναφορικά επιρρήματα (σχηματίζουν παραβολικά ζεύγη με τις αντίστοιχες δεικτικές αντωνυμίες ή επιρρήματα στα οποία αναφέρονται)	<ul style="list-style-type: none"> οριστική δυνητική οριστική υποτακτική ευκτική 	επιρρηματικός προσδιορισμός της σύγκρισης - παρομοίωσης

Στο κείμενο η δευτερεύουσα πρόταση «ὥσπερ καὶ τούτους ὁράτε προθύμως σώζοντας τοὺς φίλους» είναι αναφορική παραβολική πρόταση του τρόπου.

Παρατήρηση:

Η αναφορική αντωνυμία ὅς, ἥ, ὃ που βρίσκεται στην αρχή περιόδου ή ημιπεριόδου και αναφέρεται στα προηγούμενα, εφόσον δεν υπάρχει άλλη κύρια πρόταση, δεν εισάγει δευτερεύουσα ονοματική αναφορική πρόταση, αλλά κύρια και η αναφορική αντωνυμία λειτουργεί ως δεικτική. Στο κείμενο εντοπίζουμε την πρόταση:

«ὧν ἐγὼ ἡγοῦμαι ἐνίοις προσήκειν ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῖς πεπραγμένων ἀπολογεῖσθαι πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς ἀδικοῦντας σώζειν προαιρεῖσθαι» η οποία εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «ῶν». Είναι κύρια πρόταση, γιατί βρίσκεται στην αρχή ημιπεριόδου, αναφέρεται στα προηγούμενα και δεν ακολουθεί κύρια πρόταση. Η αναφορική αντωνυμία «ῶν», δηλαδή, λειτουργεί στην πρόταση ως δεικτική αντωνυμία (=τούτων). Είναι δε πρόταση κρίσεως διότι εκφέρεται με οριστική («ἡγοῦμαι»).

Για διεξοδική μελέτη των αναφορικών προτάσεων βλέπε στις αντίστοιχες ενότητες του Συντακτικού: [Δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις - Αναφορικές ονοματικές προτάσεις](#) και [Δευτερεύουσες αναφορικές προτάσεις - Αναφορικές επιρρηματικές προτάσεις και Αναφορικές παραβολικές προτάσεις](#).

Β. ΣΥΜΠΤΥΞΗ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΑΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ ΣΕ ΜΕΤΟΧΗ

Μια δευτερεύουσα πρόταση συμπύσσεται στο αντίστοιχο είδος μετοχής:

- Παραλείποντας τον σύνδεσμο εισαγωγής της δευτερεύουσας πρότασης.
- Μετατρέποντας το ρήμα της δευτερεύουσας πρότασης σε μετοχή του ίδιου χρόνου (ή του σχετικότερου από άποψη χρονικής βαθμίδας).

- Προσδιορίζοντας το υποκείμενο του ρήματος της δευτερεύουσας πρότασης, το οποίο θα γίνει υποκείμενο της ζητούμενης μετοχής. Ανάλογα με αυτό, η μετοχή θα είναι:

α) συνημμένη σε κάποιον όρο της (κύριας) πρότασης και θα συμφωνεί σε γένος, αριθμό και πτώση με αυτόν:
π.χ. Οὗτος δέ τοί ἐστιν **ὃς ἀπέκτεινεν αὐτούς**.

Η δευτερεύουσα αναφορική πρόταση συμπύσσεται σε επιθετική μετοχή:
Οὗτος δέ τοί ἐστιν **ὁ ἀποκτείνας** αὐτούς.

β) απόλυτη και τίθεται σε γενική πτώση (γενική απόλυτη μετοχή) ή σε αιτιατική πτώση (αιτιατική απόλυτη μετοχή).

π.χ. Ἐπειδή δὲ ἡμέρα ἐγένετο, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον.

Η δευτερεύουσα χρονική πρόταση συμπύσσεται σε γενική απόλυτη χρονική μετοχή:

Ἡμέρας δὲ γενομένης, ἐπορεύοντο ἐν δεξιᾷ ἔχοντες τὸν ἥλιον.

Για διεξοδική μελέτη των αναφορικών προτάσεων βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα του Συντακτικού: [«Η μετοχή - Ανάλυση μετοχής σε δευτερεύουσα πρόταση / Σύμπτυξη δευτερεύουσας πρότασης σε μετοχή»](#)

Γ. ΟΙ ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

«εἰ τούτου μὲν ἑνὸς ὄντος καὶ οὐδὲν ὑπὸ τῆς πόλεως ἡδίκημένου οὐκ ἐπεχείρησαν δεῖσθαι»:

Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση. Εισάγεται με τον σύνδεσμο εἰ, γιατί δηλώνει υποθετική αιτιολογία. Εκφέρεται με οριστική αορίστου («οὐκ ἐπεχείρησαν»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο παρελθόν. Λειτουργεί ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ψυχικού πάθους «δεινὸν εἶναι».

Παρατήρηση:

Οι δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις που ακολουθούν απρόσωπες εκφράσεις ψυχικού πάθους (δεινὸν ἐστι, θαυμαστόν ἐστι κ.λπ.) λειτουργούν ως υποκείμενο αυτών.

Εισάγονται με το εἰ, όταν δηλώνεται υποθετική αιτιολογία.

(βλ. Πολ. Μπίλλα, Συντακτικό Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας, Α', Β', Γ' Γυμνασίου, ΟΕΔΒ 2007, σελ. 100 και 153.)

«ὡς χρῆ παύσασθαι εἰς ὑμᾶς ἔξαμαρτάνοντα»:

Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὡς γιατί εκφράζει υποκειμενική γνώμη. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα («**χρῆ**»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο παρόν. Λειτουργεί ως επεξήγηση στο εννοούμενο σε αιτιατική άμεσο αντικείμενο, του απαρεμφάτου «δεισθαι» («**τούτο**»).

«(ενν. εἰ) ὑμᾶς δὲ τοσούτους ὄντας καὶ ἡδίκημένους ὑπὸ τούτου πείθειν ζητήσουσιν»:

Δευτερεύουσα επιρρηματική αιτιολογική πρόταση, που συνδέεται με την προηγούμενη αιτιολογική με τους παρατακτικούς αντιθετικούς συνδέσμους «μὲν ... δὲ» (εννοείται ο σύνδεσμος εισαγωγῆς εἰ) και δηλώνει υποθετική αιτιολογία. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα («**ζητήσουσιν**»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο παρόν. Λειτουργεί, όπως και η προηγούμενη αιτιολογική, ως υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση ψυχικού πάθους «δεινὸν εἶναι».

«ὡς οὐ χρῆ δίκην παρ' αὐτοῦ λαμβάνειν»:

Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὡς γιατί εκφράζει υποκειμενική γνώμη. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα («**οὐ χρῆ**»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο παρόν. Λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο στο απαρέμφατο «πείθειν» της προηγούμενης αιτιολογικής πρότασης.

«ὥσπερ καὶ τούτους ὁρᾶτε προθύμως σφάζοντας τοὺς φίλους»:

Δευτερεύουσα αναφορική παραβολική πρόταση. Εισάγεται με το αναφορικό επίρρημα **ὥσπερ** και με το δεικτικό επίρρημα «οὕτως» της κύριας πρότασης σχηματίζει το λεγόμενο παραβολικό ζεύγος που εκφράζει τρόπο. Εκφέρεται με οριστική ενεστώτα («**ὁρᾶτε**»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο παρόν. Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της σύγκρισης-παρομοίωσης (με την έννοια της μεταφορική αναλογίας, την έννοια του αναλογικού τρόπου σκέψης και όχι αναγκαστικά παρομοίωσης) στην κύρια πρόταση.

«ὅτι τούτοις πρώτοις ἄνδρες ἀμείνους δόξετε εἶναι»:

Δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο **ὅτι** γιατί εκφράζει αντικειμενική γνώμη. Εκφέρεται με οριστική μέλλοντα («**δόξετε**»), γιατί δηλώνει το πραγματικό στο μέλλον. Εξαρτάται από τη μετοχή γνωστικού ρήματος «εἰδόμενος» και λειτουργεί ως αντικείμενο αυτής.

«ἐὰν παρὰ τῶν ἀδικούντων δίκην λαμβάνητε»:

Δευτερεύουσα επιρρηματική υποθετική πρόταση. Εισάγεται με τον υποθετικό σύνδεσμο **ἐὰν** και εκφέρεται με υποτακτική («**λαμβάνητε**»). Με απόδοση την οριστική μέλλοντα του ρήματος της ειδικής πρότασης («**δόξετε**») σχηματίζει τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο του προσδοκωμένου.

Υπόθεση: **ἐὰν λαμβάνητε** (ἐὰν + υποτακτική)

Απόδοση: **δόξετε εἶναι** = ἔσεσθε (οριστική μέλλοντα)

Δ. ΔΟΤΙΚΗ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ

Ορισμός:

Η δοτική προσωπική είναι η δοτική ονόματος ή αντωνυμίας, συνήθως προσωπικής, η οποία δείχνει το πρόσωπο για το οποίο υπάρχει ή γίνεται κάτι. Όταν συνοδεύει απρόσωπα ρήματα και απρόσωπες εκφράσεις είναι απλή δοτική προσωπική. Όταν συνοδεύει προσωπικό ρήμα στο οποίο η δοτική δεν είναι αντικείμενό του, διακρίνεται σε:

- δοτική προσωπική κτητική,
- δοτική προσωπική χαριστική,
- δοτική προσωπική αντιχαριστική,
- δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου,
- δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου,
- δοτική προσωπική ηθική,
- δοτική προσωπική συμπάθειας,
- δοτική προσωπική αναφοράς.

Οι δοτικές προσωπικές του κειμένου είναι:

- **ἐνίοις**: δοτική προσωπική, αναφέρεται στο απρόσωπο απαρέμφατο «προσθήκειν»
- **ἑαυτοῖς**: δοτική προσωπική του ενεργούντος προσώπου ή του ποιητικού αιτίου που αναφέρεται στη μετοχή συντελικού χρόνου, παθητικής διάθεσης, «τῶν πεπραγμένων»
- **μοι** (δοκεῖ): δοτική προσωπική αναφέρεται στο απρόσωπο ρήμα «δοκεῖ»
- **τούτοις**: δοτική προσωπική του κρίνοντος προσώπου, αναφέρεται στο ρήμα «δόξετε».

Για διεξοδική μελέτη της δοτικής προσωπικής βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα του Συντακτικού: [Η δοτική προσωπική](#)

Ε. ΕΜΠΡΟΘΕΤΟΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΙ

Ορισμός:

Οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί είναι επιρρηματικοί προσδιορισμοί και απαντώνται ως εξής:

- πρόθεση + όνομα (κύριο - ουσιαστικό - επίθετο)
- πρόθεση + αντωνυμία
- πρόθεση + μετοχή
- πρόθεση + έναρθρο απαρέμφατο
- πρόθεση + επίρρημα (σπανιότερα).

Εκφράζουν τις βασικές επιρρηματικές σχέσεις του χρόνου, τρόπου, τόπου, αιτίας, σκοπού, αναφοράς και ποικίλες άλλες που διαφαίνονται από τα συμφραζόμενα.

Οι εμπρόθετοι προσδιορισμοί του κειμένου είναι:

ὕπὲρ αὐτοῦ: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της υπεράσπισης στο απαρέμφατο «δεισθαι».

ὕπὲρ τῶν πεπραγμένων: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της υπεράσπισης στο απαρέμφατο «ἀπολογεῖσθαι».

ὕπὸ τῆς πόλεως: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στην παθητική μετοχή συντελικού χρόνου «ἠδίκημένου».

εἰς ὑμᾶς: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της αναφοράς στη μετοχή «ἔξαμαρτάνοντα».

ὕπὸ τούτου: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός του ποιητικού αιτίου στην παθητική μετοχή συντελικού χρόνου «ἠδίκημένους».

παρ' αὐτοῦ: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στην περίφραση «δίκην λαμβάνειν».

παρὰ τῶν ἀδικούντων: επιρρηματικός εμπρόθετος προσδιορισμός της προέλευσης στην περίφραση «δίκην λαμβάνητε».

Για διεξοδική μελέτη των εμπρόθετων προσδιορισμών βλέπε στην αντίστοιχη ενότητα του Συντακτικού: [Οι επιρρηματικοί προσδιορισμοί](#)

ΣΤ. ΟΙ ΜΕΤΟΧΕΣ ΤΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

τῶν πραττόντων:

επιθετική μετοχή, λειτουργεί ως ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική διαιρετική στο υποκείμενο του ρήματος της πρότασης («τινές»).

(ὕπὲρ) τῶν πεπραγμένων:

επιθετική μετοχή η οποία εκφέρεται με την πρόθεση «ὕπὲρ» και σχηματίζει επιρρηματικό εμπρόθετο προσδιορισμό της υπεράσπισης στο απαρέμφατο «ἀπολογεῖσθαι».

τοὺς ἀδικούντας:

επιθετική μετοχή ως αντικείμενο του απαρεμφάτου «σώζειν».

ὄντος:

επιθετική μετοχή, λειτουργεί ως ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο ἔμμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου «δεισθαι» («τούτου»).

ἡδικημένους:

επιθετική μετοχή, λειτουργεί ως ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο έμμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου «δεισθαι» («τούτου»).

ἐξαμαρτάνοντα:

κατηγορηματική μετοχή, γιατί εξαρτάται από το απαρέμφατο «παύσασθαι», που είναι λήξης σημαντικό, αναφέρεται στο εννοούμενο υποκείμενό του («τούτων») και είναι συνημμένη σε αυτό.

ὄντας:

επιθετική μετοχή, λειτουργεί ως ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο άμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου «πείθειν» («ύμᾶς»).

ἡδικημένους:

επιθετική μετοχή, λειτουργεί ως ομοιόπτωτος επιθετικός προσδιορισμός στο άμεσο αντικείμενο του απαρεμφάτου «πείθειν» («ύμᾶς»).

σώζοντας:

κατηγορηματική μετοχή, γιατί εξαρτάται από το ρήμα «ὄρατε», που, αν και είναι αίσθησης σημαντικό, δεν συντάσσεται με γενική, αλλά με αιτιατική, αναφέρεται στο αντικείμενό του («τούτους») και είναι συνημμένη σε αυτό.

ειδότας:

επιρρηματική τροπική (ή αιτιολογική) μετοχή, συνημμένη στο υποκείμενο του απαρεμφάτου «τιμωρεῖσθαι» «ύμᾶς».

(παρὰ) τῶν ἀδικούντων:

επιθετική μετοχή, η οποία εκφέρεται με την πρόθεση «παρὰ» και σχηματίζει επιρρηματικό εμπρόθετο προσδιορισμό της προέλευσης στην περίφραση «δίκην λαμβάνητε».